

İslam'da Cihad Kavramı ve Gayr-i Müslim Toplumlardaki Anlayışı *The Concept of Jihad in Islam and its Understanding in Non-Muslim Communities*

ŞEVAL ARICI

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi,
İslami İlimler Fakültesi, Lisans Öğrencisi.
Ankara, Türkiye
Social Sciences University of Ankara,
Faculty of Islamic Sciences, Undergraduate.
Ankara, Turkey

Türü: Makale

seval.arici@student.asbu.edu.tr

ORCID 0000 0003 1264 4041

Geliş Tarihi: 1 Kasım 2021 | **Yayın Tarihi:** 21 Aralık 2021

6. Makale

Atıf/Citation: Arıcı, S. (2021). "İslam'da Cihat ve Gayr-i Müslim Toplumlardaki Anlayışı". *Genç Atebe Dergisi* 2, 32-39

Özet

Avrupa'da ve Müslüman olmayan ülkelerde var olan İslam karşıtlığı ve Müslümanların tehdit unsuru olarak görülmesinin en önemli gerekçelerinden biri olarak cihad ile ilgili ayetler gösterilmektedir. İslam karşıtları bu ayetler üzerinden İslam dininin savaştan ve şiddetten yana olduğunu iddia etmektedirler. Bu çalışmada Kur'an-ı Kerim'deki ayetlerin ve hadislerin ışığında cihad kavramı ele alınmakta ve söz konusu iddialara cevap verilmektedir. Ayrıca, İslam dininin barıştan yana olduğu vurgulanmaktadır. Makalede, cihad kavramından ve çeşitlerinden bahsedilmekte, bu kavramın Müslüman olmayan toplumlarda nasıl algılandığına ve günümüzde başta Avrupa olmak üzere farklı ülkelerde Müslümanlara karşı var olan olumsuz bakış açısına değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cihad, İslam, Kur'an-ı Kerim, Hadis, İslamofobi.

Abstract

In this study, the concept of jihad is discussed in the light of the verses and hadiths in the Qur'an. The concept of jihad is defined, explained and its types are mentioned. How the concept of jihad is understood in non-Muslim societies and the racist attacks, actions and restrictions against Muslims, which are seen in different countries, especially in Europe, are mentioned. Islamophobia, which is defined as hatred and hostility towards Islam and Muslims, is emphasized. They put forward the verses of jihad as one of the reasons for the opposition to Islam in Europe and other countries, and for seeing Muslims as a threat, and they claim that the religion of Islam favors war and violence. In this context, the perception of jihad is mentioned and it is emphasized that the religion of Islam is in favor of peace. This issue is illustrated and explained with verses, hadiths and events in the history of Islam.

Keywords: Jihad, Islam, Qur'an, Hadith, Islamophobia.

Giriş

İlahî vahiy, peygamberler ve akıllı insanların dünyada huzur, güven ve barış içinde yaşamaları için gerekli olan rehber yani yol göstericidir. Allah-u Teâla, insanlara yol gösterici olsun diye rehber olarak gönderdiği kutsal kitaplardan ve peygamberlerden faydalanmamız için akli kullanmamızı, ilahî vahiy ve peygamberleri doğru anlamamızı istemiştir.

أَنْظُرُ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونِ

“Bak, anlasınlar diye ayetlerimizi nasıl açıklıyoruz!”¹

قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَّقُونِ

“Gerçekten biz, derinlemesine düşünen bir topluluk için kanıtları birer birer açıkladık.”²

Yukarıda geçen ayetlerde de görüldüğü gibi Yüce Allah Kur’ân-ı Kerim’in anlaşılmasını istemektedir. Bu nedenle dinî konuları, Kur’ân-ı Kerim’i, sünneti ve dinî kavramları doğru anlamamız ve öğrenmemiz gerekmektedir. Bu çalışmada Kur’ân ve hadis kaynaklarında geçen dinî bir kavram olan “cihad” kavramı ele alınmaktadır.

Cihad kelimesi sözlükte; “cehd, “gayret”, “din uğruna yapılan savaş”, “yönler” ve “taraf lar” anlamına gelmektedir.”³ Terim olarak ise, dinî emirleri öğrenip ona göre yaşamak ve başkalarına öğretmek, iyiliği emredip kötülükten sakındırmaya çalışmak, İslâm’ı tebliğ, nefse ve dış düşmanlara karşı mücadele vermek şeklinde tanımlanmaktadır.⁴

1. Kur’ân-ı Kerim’de ve Hadis Kaynaklarında Cihad Kavramı

Cihad kavramı Kur’ân-ı Kerim’de ve hadislerde çokça geçen bir kavramdır. Kur’ân’da geçen ayetlerden bazıları şöyledir:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوِيَهُمْ جَهَنَّمُ وَبئس الْمَصِيرُ

“Ey peygamber! İnkârcılara ve münafıklara karşı cihad et, onlara sert davran; onların varacağı yer cehennemdir ve bu ne kötü bir sondur!”⁵ Buradan anlaşılıyor ki “cihad” yalnız kılıç/silah ile savaşmaktan daha genel bir anlamdadır. Münafıklara karşı “cihad”, “deliller ortaya koymak” ve “cezaları uygulamak” diye yorumlanmıştır.⁶

فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا

“Öyleyse artık inkârcılara boyun eğme, bu Kur’ân’la onlara karşı bütün gücünle mücadeleni sürdür.”⁷

Bu ayet ve ayetin içinde bulunduğu Furkan suresi Mekke’de nazil olduğu için bu dönemde henüz savaş emri verilmemişti. Dolayısıyla ayette zikredilen büyük cihad emri, daha çok gayret ve mücadele

¹ Kur’ân Yolu çev. Mustafa Çağrı vd. (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017), el-En’am, 6/65.

² el-En’am 6/98.

³ Şükrü Haluk Akalın vd., *Türkçe Sözlük* (Ankara: Türk Dil Kurumları Yayınları, 2011), 465.

⁴ Ahmet Özel, “Cihad”, *TDV İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/527-531.

⁵ et-Tevbe 9/73; et-Tahrîm 66/9.

⁶ Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’ân Dili* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2018), 4/542.

⁷ el-Furkan 25/52.

anlamına gelmektedir. Bu bağlamda peygamberimiz, elinde Kur'an'dan başka bir mücadele aracı yok iken, o ilahî kitapla büyük cihadı gerçekleştirmiş ve Mekke'de başlayan bu cihad bütün dünyaya yayılmıştır.⁸

Bu ayetler henüz fiili savaşa izin verilmeden önce inen “cihad” ayetleridir. Buradan “cihad” kavramının İslam dininin doğuşundan beri var olduğu ve cihad kavramının Kur'an-ı Kerim'de sadece savaş anlamında kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de cihad kavramının savaş ve kılal anlamlarına gelen ayetleri de vardır. Ancak ayetlerde geçen savaş anlamındaki “cihad” kavramının gerçekleşmesi için düşman tarafından fiili bir saldırı gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu ayetlerden bazıları şunlardır:

إِنَّ الدِّينَ أَمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“İman edenler, hicret eden ve Allah yolunda savaşanlar; şüphesiz işte bunlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah çok yargılayıcıdır, sonsuz rahmet sahibidir.”⁹

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرِ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا

“Müminlerden -özür sahibi olanlar dışında- oturup kalanlar, malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad etmekte olanlara eşit olamazlar. Allah, malları ve canlarıyla cihad edenleri, derece bakımından oturanlardan üstün kıldı. Gerçi Allah bütün müminlere o güzel geleceği vaad etmiştir, ama mücahidleri -çok büyük bir karşılıkla- oturanlardan üstün kılmıştır.”¹⁰

وَلَنَبَلِّغَنَّكُمْ حَتَّىٰ تَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَتَبَلَّغُوا آخِبَارَكُمْ

“Sizi deneyeceğiz ki, içinizden cihad edenleri, zorluklara göğüs gerenleri ortaya çıkaralım ve size ait haberleri de (söz ve iddiaları) deneyerek açıklığa kavuşturalım.”¹¹

Kur'an-ı Kerim'de geçen cihad ile ilgili örnek verilen ayetlerden de anlaşıldığı gibi cihad kavramının Kur'an da sadece savaş ve kılal anlamına gelmediği, cihad uygulamasını gerçekleştirmek için birçok yol olduğu vurgulanmıştır.

Hadis kaynaklarında da cihad kavramı farklı yönleriyle zikredilmektedir. Mesela; nefisle mücadele etmek, Allah yolunda infakta bulunmak, savaş hazırlığı esnasında araç gereç hazırlamak, İslam'ın yücelmesi ve yayılması için uğraşmak ve çaba harcamak gibi hadislerde geçen cihad kavramının savaş ve harp anlamının dışında da kullanıldığı görülmektedir. Cihad kavramının geçtiği bazı hadisler şöyledir:

مَنْ جَهَّزَ غَارِيًّا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا

“Kim savaşa katılacak bir kimseyi savaş araç gereci ile donatırsa, o kimse bizzat Allah yolunda savaşmış gibi olur.”¹²

⁸ Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 6/267.

⁹ el-Bakara 2/218.

¹⁰ en-Nisâ 4/95.

¹¹ Muhammed 47/31.

¹² Müslim, “İmare”, 135; Ebu Davud, “Cihad”, 20.

مَنْ قَاتَلَ حَتَّى تَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ أَعْلَى فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

“Kim Allah’ın kelimesinin yücelmesi için savaşırsa o, Allah yolundadır.”¹³

وَعَنْ أَبِي دَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، وَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ الْإِيمَانُ بِاللَّهِ، وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ

“Ebû Zer radiyallahu anh şöyle dedi: -Yâ Resûlallah! Hangi amel daha faziletlidir? Diye sordum,-
“Allah’a iman ve Allah yolunda cihaddır, buyurdu.”¹⁴

عَنْ عَائِشَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّهَا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ، أَفَلَا نُجَاهِدُ؟ قَالَ لَكِنَّ أَفْضَلَ الْجِهَادِ حَجُّ مَبْرُورٌ

“Hz. Aişe; ey Allah’ın elçisi! Biz amellerin en faziletlisinin cihad olduğunu görüyoruz. Biz cihad yapmayalım mı?” diye sorar. Bunun üzerine Hz. Peygamber, “Fakat (siz kadınlar için) cihadın en faziletlisi mebrûr (yani makbul) hacdır, buyurdu.”¹⁵

فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَيْسَ وَرَاءَ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ حَبَّةٌ حَرْدَلٍ

“...Kim -emredilmedikleri şeyleri yapanlar ve yapmadıkları şeyleri söyleyenler ile- eliyle cihad ederse o mümindir, kim onlarla diliyle cihad ederse mümindir, kim onlarla kalbi ile cihat ederse mümindir, bunun dışında hardal tanesi kadar iman yoktur.”¹⁶

2. Kur’ân-ı Kerim ve Hadis Işığında Cihad Çeşitleri

Kur’ân-ı Kerim’de ve hadislerde geçen cihad kavramına baktığımızda cihad kavramının birçok çeşidi olduğu anlaşılmaktadır. Ayetler ve hadisler ışığında cihadın üç kısma ayrıldığı görülmektedir.

İlk olarak sözle yapılan cihad kısmını ele alalım. Yukarıda belirttiğimiz Furkan suresi’nin 52. ayeti bu cihad türünün kanıtı olarak gösterilebilir. “Öyleyse artık inkârcılara boyun eğme, bu Kur’ân’la onlara karşı bütün gücünle mücadeleni sürdür”¹⁷ ayetinde geçen “Kur’ân ile mücadeleni sürdür” hükmü sözle yapılan cihadın kanıtıdır. Aynı şekilde “Ellerinizle, dillerinizle ve mallarınızla cihâd ediniz!”¹⁸ hadisi de bu cihad türüne kanıt niteliğindedir. Kur’ân’ı ve Kur’ân’da geçen hükümleri öğrenmek, öğretmek, İslam dininin yaygınlaşması ve büyümesi için İslam’ı herkese anlatmak sözle yapılan cihad çeşidine örnektir.

İkinci cihad çeşidi ise nefisle yapılan mücadeledir. Ankebut suresi’nin 6. ayetinde, “Her kim elinden gelen çabayı gösterirse yalnız kendi iyiliği için çabalamış olur; çünkü Allah’ın, hiç kimsenin hiçbir şeyine ihtiyacı yoktur”¹⁹ buyrulur. Bu ayet, nefisle mücadele etmenin ya da başka bir deyişle nefisle cihad etmenin kanıtıdır. Yine aynı şekilde “Mücâhid nefsiyle cihad edendir.”²⁰ hadisi de bu cihad türünün kanıtıdır. Nefisle mücadele etmek; iman edip salih ameller işlemek ve kötü işlere götüren fiil, söz ve davranışlardan uzak durmak olarak tanımlanabilir.

¹³ Ebû Dâvûd, “Cihad”, 24; Nesai, “Cihad”, 21.

¹⁴ Buhârî, “Itk”, 2; Müslim, “İmân”, 136.

¹⁵ Buhari, “Cihad”, 1.

¹⁶ Müslim, “İman”, 80.

¹⁷ el-Furkân 25/52.

¹⁸ Nesâî, “Cihâd”, 48.

¹⁹ el-Ankebût 29/6.

²⁰ Tirmizî, “Fezâ’ilü’l-cihâd”, 2.

Üçüncü cihad çeşidi ise; mal ve can ile Allah yolunda yapılan cihaddır. Bu cihad türü ise, İslam'a ve Müslümanlara karşı saldırıda bulunanlara karşı canı ve malı ile fiilen savaşmak şeklinde olan cihaddır. İslam, ancak karşı taraftan bir saldırı olduğu zaman kendisini savunmak amacıyla fiilen savaşmayı ve cihad etmeyi kabul eder. Bu cihad türüne de Tevbe suresinin 41. ayetini kanıt olarak gösterebiliriz. “*Kolay da olsa zor da olsa sefere çıkın ve mallarınızla canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Bilerseniz, bu sizin kendi iyiliğinizdir*”²¹ buyrulmuştur. Aynı şekilde “*Kim savaşa katılacak bir kimseyi savaş araç gereci ile donatırsa, o kimse bizzat Allah yolunda savaşmış gibi olur*” hadisini de kanıt olarak gösterebiliriz.

3. Müslüman Olmayan Toplamların Cihad Kavramına Bakışı

Son zamanlarda başta Avrupa olmak üzere çeşitli ülkelerde İslam dinine ve Müslümanlara karşı yapılan ırkçı saldırılar günden güne alevlenmektedir. Müslümanlara yönelik yapılan saldırılar, hakaretler, kısıtlamalar her geçen gün daha da artmaktadır. İslam dinini savaştan yana gösterip Müslümanlar terörle eş değer görülmektedir. Müslüman olmayan toplumlardan bazıları Müslümanları bir tehdit unsuru gibi görmekte ve onların yanında iken güvende olmadıklarını iddia etmektedirler. Ortaya konan bu tutum ve fiiller Müslümanların özgürlüğünü kısıtlamakta ve bununla birlikte onların yaşam, barınma, eğitim gibi en temel hakları engellenmektedir. Dolayısıyla başta Avrupa olmak üzere bazı Müslüman olmayan ülkelerde görülen İslam karşıtlığı o ülkelerde yaşayan Müslümanlara zarar vermekte, bazı olumsuz durumların yaşanmasına neden olmaktadır. Belçika'da bir rahibin televizyon programlarında ve mahkeme duruşmalarında açıkça İslam'ı ve Müslümanları hedef göstererek “camiler nükleer santrallerden daha tehlikelidir”, “çocuklarınızın İslam'ın kölesi olmasını istemiyorum” şeklindeki sözleri ve bu ifadeler sonucunda yargılanması buna örnek verilebilir.²² Yine İslam dinine ve Müslümanlara karşı güvensizlik, korku ve tedirginlik duyulmaktadır. İslam'dan ve Müslümanlardan duyulan kaygı ya da korku sonucunda oluşan tepkisel yaklaşıma İslam karşıtlığı, İslam korkusu ya da İslamofobi denmektedir.²³ Bu tür tutum ve davranış içerisinde bulunanların gayesi ise İslam dininin savaş ve şiddetten yana olduğunu ortaya koymaktır.

Müslümanları tehdit olarak görmenin gerekçelerinden biri de cihad ayetlerinin varlığıdır. İslam karşıtlığı cihad ayetleri bağlamında Müslümanların savaştan yana olduklarını, kendilerine zarar verebileceklerini, İslam dışında başka bir dine mensup oldukları için onların yaşamalarına izin vermeyeceklerini ve İslam dinini tercih etmeleri için zor kullanacaklarını iddia etmektedirler. Avrupa'da ve diğer toplumlarda oluşan bu Müslüman algısında İslam kimliği adı altında dinin gereklerine uygun davranışlar sergilemeyen bazı radikal grupların rolünün olduğu söylenebilir. Son yüzyılda cihad kavramı adı altında yapılan saldırılar bu algının oluşmasını tetiklemiştir. 11 Eylül 2001'de Amerika'da İkiz Kulelere yapılan saldırı bu durumu daha da alevlendirmiştir.

²¹ et-Tevbe 9/41.

²² Mehmet Zeki Aydın vd., “Belçika'da İslamofobi ve Müslümanlara Yönelik Ayrımcılık”, *Cumhuriyet İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/1 (2008), 22.

²³ Hüseyin Yılmaz, “İslam Korkusunun/ İslamofobinin Oluşmasında ‘Cihad’ Algısının Rolü”, *Cumhuriyet İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/1 (2012), 168.

Esasında cihad kelimesi, İslam dinine aykırı tutum ve davranışlar sergileyen kimi gruplar ve Müslüman olmayan toplumlar tarafından ya yanlış anlaşılmakta ya da bu kavramın anlamı bilerek saptırılmaktadır. Ancak cihad kavramına yüklenen yanlış anlamlar ve İslam dini adına ortaya konan bu olumsuz tutum ve davranışlar kesinlikle doğru kabul edilemez. Makalenin başında da belirtildiği gibi evvela Kur'an'ın, sonrasında ise dinî konu ve kavramların doğru anlaşılması ve anlatılması gerekmektedir. Cihad kavramı da günümüzde yanlış anlaşılan ya da anlamı bilerek saptırılan kavramlardanır. Kur'an-ı Kerim'de cihad kavramının geçtiği yaklaşık olarak kırk farklı ayet bulunmaktadır. Cihad kavramını değerlendirirken cihad kavramının geçtiği bütün ayetleri inceleyip bütüncül bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Nitekim cihad kavramı ele alınırken bu husus göz ardı edilmekte ve ayetler parçacı bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Bu da toplumlarda cihad kavramının farklı şekillerde anlaşılmasına yol açmaktadır.

Tekrar vurgulamak gerekirse, cihad kavramıyla ilgili makalenin başında zikredilen ayet ve hadisler incelendiğinde, bu kavramın sadece savaş anlamına gelmediği görülmektedir. Söz konusu ayet ve hadisler bağlamında cihadın amacı; "Her türlü hayırlı iş için gayret gösterme, zulme engel olma, iç ve dış tehditlere karşısında toplumun güvenliğini sağlama, insanların din ve dünya işlerini rahatlıkla yerine getirebilecekleri bir barış ortamı oluşturma"²⁴ şeklinde özetlenebilir. Bu manada cihad, yukarıda belirtildiği gibi sözle cihad etmek, nefisle mücadele etmek, mal ve can ile Allah yolunda mücadele etmektir. Bunlar arasında savaş ile cihad uygulaması da vardır. Lakin İslam dini savaşmayı hiçbir çare kalmadığı zaman kullanmayı emretmektedir. Bu bağlamda İslam dini karşı taraftan fiili bir saldırı olmadan savaşmayı kabul etmez. Bakara Suresi'nin 190-193 ayetlerinde;

"Onları yakaladığımız yerde öldürün; sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Fitne öldürmekten daha kötüdür. Mescid-i Harâm civarında onlar sizinle savaşmadıkça siz de orada onlarla savaşmayın. Şayet sizinle savaşmaya kalkışarlarsa o zaman onları öldürün. İşte kâfirlerin cezası böyledir! Eğer onlar vazgeçerlerse, artık Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir. Fitne ortadan kalkıncaya ve din yalnız Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın; fakat vazgeçerlerse, artık zalimlerden başkasına saldırmak yoktur"²⁵

buyrulmaktadır. İslam her zaman barış ile sorunları halletmeye ve bir barış ortamı hazırlamayı önemsemektedir. Ancak düşman eğer barış teklifine uygun bakmaz ve yine saldırırsa o zaman İslam dini savunma ve müdafaa amacıyla savaş şeklinde uygulanan cihadın yerine getirilmesini istemektedir.

Tarihte, İslam dininin savaştan yana olmadığını gösteren birçok örnek olay vardır. Bunlardan en önemlisi, Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) İslam'ın ilk yıllarında Mekke'de yaşadığı olaylardır. Bu dönemde Peygamber Efendimiz'e (s.a.s) ve Müslümanlara karşı boykotlar, kısıtlamalar ve işkenceler yapılmış; ancak müşriklere ve kâfirlere karşı asla saldırıda bulunulmamıştır. Müslümanlar, yapılan bu eziyetlere göğüs germiş ve sabretmiştir. Onlara karşı cihad sözle yapılmıştır ve söz ile İslam'a davet çalışmaları uygulanmıştır. Yukarıda cihad kavramıyla ilgili verilen örnek ayetler, Mekke döneminde cihad kavramının sözle ve İslam'a davet ile gerçekleştiğini göstermektedir.

²⁴ Yılmaz, "İslam Korkusunun/İslamofobinin Oluşmasında 'Cihad' Algısının Rolü, 173.

²⁵ el-Bakara 2/190-193.

İslam dini barış dinidir. Her zaman barış ortamının sağlanması ve korunması için çaba göstermiştir. İslam kelimesinin sözlük anlamı bu hususu teyit etmektedir. İslam'ın sözlükte “barış”, “huzur”, “emniyet”, “güvenlik” anlamlarına geldiği ve bu dinin barışı ne kadar önemseydiği görülmektedir. İslam dini her zaman insan hayatını önemser ve güvenli bir toplum alanının oluşması için barış ortamının korunmasını sağlar. Kur'an'ı Kerim'de “Ey iman edenler! Hepiniz barış ve selamete girin de şeytanın adımlarına uymayın. Çünkü o sizin aranızı açan belli bir düşmandır.”²⁶ buyrulurken barışın önemi ve değeri vurgulanır. İslam tarihine bakıldığında İslam dininin barış dini olduğunu kanıtlanır. Hudeybiye Antlaşması buna örnek verilebilir. Peygamber Efendimiz (s.a.s) barışçıl bir kimliğe sahiptir. O, müşriklerle savaş hâlinde olduğu zaman bile barış teklif etmiş ve teklifin kabulüyle de Hudeybiye Antlaşması yapılmıştır. İslam dini savaşmayı ve saldırmayı her zaman en son çözüm olarak sunmaktadır.

Sonuç

İslam dinini, Kur'an-ı Kerim'i, hadisleri, dinî konu ve kavramları doğru anlamalı ve anlatmalı; doğru öğrenmeli ve öğretmeliyiz. İslam dinindeki önemli kavramlardan biri olan cihad kavramının amacını ve önemini iyi kavramalıyız. Cihad yapmanın ne kadar önemli ve değerli olduğunu, mükâfatının da çok kıymetli olduğunu dile getirmeliyiz.

Kur'an'da ve Peygamberimiz'in (s.a.s) hadislerinde daima barış ortamının sağlanması ve barış ortamının korunması amaçlanmıştır. Savaşa ancak saldırı olduğu zaman, toplumun huzuru, emniyeti ve güven ortamının sağlanması ve zulmün önlenmesi için savunma amaçlı izin verilmiştir. Bu nedenle Kur'an'da geçen cihad kavramını bu anlam içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. İslam dini, yapılan saldırılara karşı sabretmenin ve kötülükleri iyiliklerle uzaklaştırmanın daha hayırlı olduğunu bildirmektedir. Kur'an'da “Cezalandırmak isterseniz size yapıldığı kadarıyla cezalandırın, fakat sabır gösterirseniz bilin ki sabırlı davrananlar için bu muhakkak daha hayırlıdır”²⁷ ayetini bu hususta örnek olarak gösterebiliriz.

Her zaman barışı, sabretmeyi ve kötülüğe karşı iyiliği önemseyen İslam dini savaşmayı esas almaz. İslam dini barış ortamının sağlanmasını ve korunmasını amaçlar. Hoşgörüyü önem verir. İslam dini herkesi Allah yoluna çağırır ancak zorlamaz. İslam, davet etme yöntemi olarak zorlamayı değil tebliğ etmeyi önerir. İslam dini insanları seçimlerinde özgür bırakır ve seçme hakkı tanır. “Dinde zorlama yoktur. Doğru eğriden açıkça ayrılmıştır. Artık kim sahte tanrıları reddeder de Allah'a inanırsa kopmayan sağlam bir kulpa yapışmıştır. Allah her şeyi iştir ve bilir”²⁸ ayetiyle de bu husus kanıtlanmıştır.

Kaynakça

Akalın, Ş. H. vd. *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 11. Basım, 2011.

Aydın, M. Z. vd. “Belçika'da İslamafobi Batı Dünyasında İslamafobi ve Müslümanlara Yönelik Ayrımcılık”. *Cumhuriyet İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/1 (2008), 7-32.

²⁶ el-Bakara 2/208.

²⁷ en-Nahl 16/126.

²⁸ el-Bakara 2/256.

- Kur'ân Yolu* çev. Mustafa Ç. vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 6. Basım, 2017.
- Özel, A. "Cihad". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/527-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Yazır, E. M. H. *Hak Dini Kur'ân Dili*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2018.
- Yılmaz, H. "İslam Korkusunun/İslamafobinin Oluşmasında 'Cihad' Algısının Rolü". *Cumhuriyet İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/1 (2012), 165-187.